

Stapje voor stapje naar meer euro's en waardering

Tekst en beeld: Rob van Ginneken

Marcel Merkens paste door de jaren heen zijn bedrijfsvoering stukje bij beetje aan om gezondheidswinst te boeken. Er liggen protocollen en elke diergroep heeft zijn eigen kleur. Ook wordt er naadloos gevaccineerd om kruisbesmetting via de naald te voorkomen. In het concept Valleivarken komt gezondheid tot uiting in rendement en waardering

Lopend door de stallen van Marcel Merkens passeren er regelmatig bordjes: *Let op: u betreedt nu de blauwe zone.* Of met uitleg over de protocollen die in de stallen gebruikt worden. Tweetalig, zodat er ook bij de Poolse medewerkers geen misverstand kan ontstaan over de werkwijze. “Geleidelijk aan zijn we erin gegroeid om in diergroepen te werken”, legt Marcel rustig uit. “Niet krampachtig, maar we hebben stapje voor stapje kleine aanpassingen gedaan, zodat het ook voor het personeel niet te dwingend wordt. Het is juist belangrijk dat de jongens die in de stal werken zich er prettig bij voelen, anders heeft het geen zin om gezondheidsmaatregelen te treffen.”

Valleivarken

Het voortdurend zoeken naar verbeteringen in de gezondheid van zijn vee-stapel is niet alleen ingegeven door een zoektocht naar betere resultaten, maar ook commercieel. Een derde van de productie van Merkens wordt via vleesvarkenshouder Gerald Deetman en slachterij Gosschalk in een concept verkocht aan Boni-supermarkten, onder de naam Valleivarken. In dat concept wordt geen antibiotica toegepast. “Op den duur willen we het gebruik van antibiotica helemaal uitbannen, bij al onze biggen. Maar dat kost tijd.” Over 2017 scoorde Merkens 4,4 DD/DJ bij de biggen. “Het afgelopen jaar was met 8,5 DD/DJ veel hoger dan we gewend zijn, maar dat was te herleiden naar de defecte verwarmingsinstallatie.”

Biggen die behandeld zijn geweest met antibiotica worden uit het Valleivarken-concept geweerd en naar het reguliere afzetkanaal gestuurd. Om de keten van Valleivarken te borgen, worden de biggen gechipt met RFID-oormerken, waarin behandelingen opgeslagen worden. Wekelijks passeren dik 700 biggen de behandelstraat, waar op 3 dagen leeftijd achtereenvolgens gecoupeerd wordt, de biggen een RFID-blik in krijgen en naadloos een ijzerinjectie wordt toegediend. “We houden intacte beren en slijpen geen tandjes meer. Ook lopen er proeven met intacte staarten”, legt Merkens uit.

De vaccinaties worden op dag 18 uitgevoerd, eveneens naadloos. Merkens was een vroege voorstander van naadloos vaccineren; de verschillende biggenentingen worden dan ook in de huid toegediend. Ook hier komt het gezondheidsargument boven drijven. “Alle maatregelen die de bioveiligheid verbeteren hebben geen zin wanneer je met de naald van big naar

“Bij dragende zeugen in het stro wil je ook geen stress. Ik loop dagelijks met de scanner door de zeugengroepen. Ze zijn aan mij gewend. Als ik met de IDAL door de stal loop, blijven ze rustig liggen.”

Medewerker Frans Verbeek loopt door ‘zijn’ dragende zeugen. Het stro wordt overigens weer afgezet in de boomteelt, waarvan het snoeihout versnipperd wordt en weer als warmtebron dient voor het vermeerderingsbedrijf.

big blijft gaan”, glimlacht Frans Verbeek, medewerker bij Merkens. Hoewel Frans vooral de verantwoording draagt over de dragende zeugen, heeft hij al een ruime ervaring opgedaan met het naadloos vaccineren. “De PRRS-vaccinatie bij de dragende zeugen voeren we ook naadloos uit. Ik ben

Een voordeel van naaldloze injectie is dat de huid in zijn geheel ontvankelijk is voor injectie. De IDAL injectie hoeft niet per se in de nek geplaatst te worden. Ook in de bil is bewezen effectief.

er een voorstander van, want het is veel rustiger vaccineren. De zeugen blijven gewoon liggen.”

Wellicht stoppen met vaccinatie

De biggen krijgen een vaccinatie tegen circo, mycoplasma en PRRS via een naaldloze injectie. Vanuit de samenwerking met zijn afnemers in het Valleivarken – de deelnemers hebben dezelfde dierenartspraktijk en voerleverancier – wordt er strak gemonitord op diergezondheid. Daaruit blijkt dat de vaccinaties effectief zijn. “Bij de afnemers zijn de waardes op mycoplasma al langer rustig, dus mogelijk kunnen we die vaccinatie op termijn schrappen”, vertelt Merkens.

Het stoppen met vaccineren tegen mycoplasma levert de varkenshouder geen arbeidsvoordeel op. Merkens is namelijk één van de eerste gebruikers van de IDAL 3G Twin, het naaldloze vaccinatiepistool met een dubbele injectiekop ontwikkeld door MSD Animal Health. Afgelopen zomer introduceerde MSD Animal Health de derde generatie (IDAL 3G) van haar IDAL-pistool en breidde deze het afgelopen najaar uit met een Twin-kop. Hiermee wordt in één shot de enting tegen zowel mycoplasma als circo

De collectie IDALs van Merkens. Er is nog een tweede generatie aanwezig omdat Merkens als eerste in Nederland de 3G Mono en Twin is gaan gebruiken naast het oudere type om ervaring met beide nieuwe type IDALs op te doen. IDAL Twin heeft een zelfregulerend veiligheidssysteem. Als één van beide koppen niet goed geplaatst is, injecteert hij uit geen van beide koppen. Je vaccineert dus nooit met één vaccin als de andere kop niet goed geplaatst is.

Bedrijfsprofiel

Marcel Merkens (38, links) runt zijn varkensbedrijf in Ingen, gemeente Buren (Gelderland). Naast Frans Verbeek (22, rechts) zijn er nog 4 (part-time) medewerkers in dienst bij Merkens.

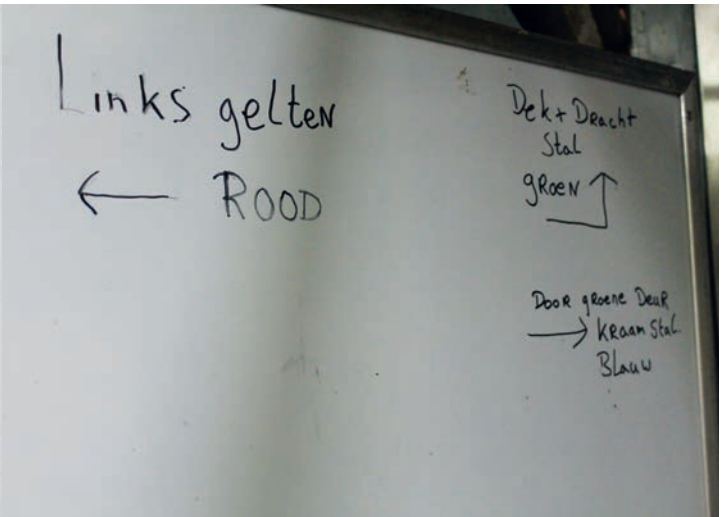
In totaal zijn er 1.200 zeugen (Topigs 20) aanwezig, gehouden in een traditioneel weekstelsel. Per zeug worden er 31,5 biggen gespeend per jaar. De worpindex is 2,37. Er wordt gebruik gemaakt van een Tempo-eindbeer.

De biggen gaan naar 3 vaste afnemers. Een gedeelte van de productie gaat in het Valleivarken, een samenwerking met Gosschalk en Boni-supermarkten.

Naast het zeugenbedrijf heeft Merkens ook nog een fruitteelt-tak en mesthandel.

Digitale tellers houden de dagscore bij en het totale aantal shots.

Door de stallen heen zijn overal aanwijzingen te vinden over bioveiligheid.

“Entingen zijn een grote kostenpost op het bedrijf. 90 euro per zeug besteden we daaraan, bijna 3 euro per big. Dan is het wel belangrijk om te weten hoe je deze het meest effectief kunt toedienen.”

bij de biggen uitgevoerd. De vaccinatie tegen PRRS bij biggen en zeugen worden met een enkelvoudige IDAL 3G uitgevoerd.

IDAL

Omdat op het bedrijf ook de eerdere versies van IDAL zijn toegepast, kan Frans een goede vergelijking maken tussen de verschillende generaties. “De nieuwe is lichter en reageert sneller. Daarnaast kunnen we meer shots doen voordat het onderhoud uitgevoerd moet worden. Het klein onderhoud wordt hier op het bedrijf gedaan, zodat het apparaat de stal ook niet verlaat.” Pas na 100.000 shots hoeft de IDAL in groot onderhoud op locatie. De vorige generatie moest dat al na 12.000 shots.

Ook qua ondersteuning zijn er aanpassingen doorgevoerd. Zo heeft MSD nog een training verzorgd op het bedrijf om te werken met IDAL, een basisvoorwaarde om de IDAL op het bedrijf te mogen gebruiken. De IDAL kost de veehouder namelijk niets; de kosten voor ontwikkeling en onderhoud zitten verdisconteert in de prijzen van de entstof.

De cursus brachten Marcel, Frans en hun collega's wel tot andere inzichten. “Entingen zijn een grote kostenpost op het bedrijf. 90 euro per zeug besteden we daaraan, bijna 3 euro per big. Dan is het wel belangrijk om te weten hoe je het meest effectief kunt toedienen”, rekent Marcel voor. Frans vult aan: “Dat begint met het klaarmaken van het vaccin. Normaal pak je de entstof uit de koeling en je gaat vaccineren, maar het temperatuurverschil tussen de entstof en de zeug of big is dan wel heel groot, met stress als gevolg. Ook geven de varkens een heviger ent-reactie dan wanneer het vaccin is opgewarmd tot lichaamstemperatuur.”

Minder stress bij big en zeug

Het voorkomen van stress is ook de reden dat Frans naadloos vaccineert bij de zeugen. “Bij dragende zeugen in het stro wil je ook geen stress. Ik loop dagelijks met de scanner door de zeugengroepen. Ze zijn aan mij gewend. Als ik met de IDAL door de stal loop, blijven ze rustig liggen.”

Viermaal per jaar vaccineert Frans de dragende zeugen voor de voet, een strategie die gekozen is om zekerheid te hebben dat alle zeugen voldoende bescherming hebben. Frans: “Bij een traditioneel schema van 6/60 dagen kun je een terugkomer missen als deze in een andere weekgroep zit. Wanneer je voor de voet vaccineert heb je ze allemaal.”

De overige vaccinaties – tegen coli, APP en bij de gelten tegen rota en snuffel – voert Merkens nog wel met de naald uit. De varkenshouder zou graag zien dat hier ook een naadloos alternatief voor komt, maar de techniek is zo ver nog niet. De IDAL is dusdanig ontworpen dat er altijd 0,2 cc ingespoten wordt onder de juiste druk. Op dit moment hebben andere vaccins een groter volume dan 0,2 cc nodig om in de juiste hoeveelheid in de huid geïnjecteerd te worden, of zijn niet berekend op de druk die de IDAL geeft. Daarnaast moeten de registratieprocedures doorlopen worden, waar ook enkele jaren overheen gaan.

Dat nieuwe stapje in het verbeteren van de bioveiligheid moet Merkens nog even afwachten, al koestert hij de winst die zijn aanpak heeft opgeleverd. “De gezondheidskosten zijn nu 30 euro lager per zeug en met het Valleivarken sta ik direct in verbinding met mijn afnemers. Natuurlijk, het vraagt veel inspanning en je moet continu kijken hoe zaken beter kunnen. Maar het brengt ook veel waardering en dat is prettig.”